

Oscar **Wilde** (16. 10. 1854 Dublin, irská část Spojeného království – 30. 11. 1900 Paříž)

Irský (anglicky píšící a v Anglii žijící) spisovatel, především dramatik.

Oscar Wilde pocházel z rodiny úspěšného chirurga. Wilde studoval **jazykovědu** v Dublinu a na **Oxfordské univerzitě**, kde byl mj. žákem vůdčího uměleckého kritika viktoriánské éry, Johna Ruskina. Wilde již za studií začal s literární tvorbou; jeho básně odpovídaly dobovému vkusu, ale nepřekračovaly jej. Zato jeho **umělecko-kritické eseje** byly mnohem zajímavější.

V r. 1882 Wilde podnikl provokativně laděné přednáškové turné po Spojených státech. To se již profiloval jako stoupenec **estetismu**. Pod tímto pojmem se v anglosaském prostředí rozuměl umělecký směr 60. – 80. let 19. století, založený na vytváření i oceňování uměleckých hodnot bez vazby na sociální, historické apod. souvislosti (zhruba mu odpovídá pojem *l'art pour l'art*; fr. *l'art pour l'art = umění pro umění*). Wildeův **důraz na čistou krásu**, přítomnou **v autonomní realitě umění**, byl projevem Wildeovy touhy po svobodném životě a kritické distance od viktoriánské společnosti, která svým sebeuspokojením z britské dominantní pozice ve světě zakrývala fatální míru pokryteckého moralizování a myšlenkové strnulosti ve středních a vyšších sociálních vrstvách.

Ve svých přednáškách Wilde pokračoval – jako již známá osobnost – i po návratu do Londýna a r. **1884 se oženil** s Constance Lloydovou (1859 – 1898), dcerou známého a bohatého advokáta. Brzy se jim narodili **2 synové** a Constancin majetek umožnil celé rodině žít v relativním přepychu; obě ratolesti měly šťastné a láskyplné dětství. Constance se také pokoušela o literární tvorbu a oba manželé se angažovali v liberálním hnutí za reformu společenského oblékání. Cílem akce bylo zracionalizovat upjatou viktoriánskou módu; sami šli příkladem a odtud je známa Wildeova záliba v extravagantním oblékání.

Nutnost bránit se proti reakcím na uveřejněné eseje přivedla Wildea k **soustavné žurnalistické práci**; svými kritikami i teoretickými články o umění přispíval do několika novin a časopisů. Vytvořil si **charakteristický styl**, v němž své odborné znalosti spojoval s ostrostí vlastního názoru a se svěžím podáním, okořeněným typicky wildeovskými vtipnými **paradoxy**, které se staly příznačnými pro celou jeho další literární tvorbu. Wilde ovšem nezůstával lhostejný ani ke společenským otázkám: vyjadřoval sympatie k irskému národnímu hnutí a k římskokatolické církvi (obojí bylo v Anglii spojováno s opozičními náladami).

V r. **1888** Wilde publikoval soubor autorských pohádek **Šťastný princ a jiné pohádky**; působivé příběhy, určené spíše pro dospívající a dospělé čtenáře, se zabývají různými otázkami kolem pojmů lásky a krásy, jsou psány poetickým, zdobným stylem a bývají považovány za příklad uměleckého slohu **secese** v literatuře. Knížka měla úspěch a Wilde od té doby publikoval **povídky** – často fantazijní – v časopisech; zřetelně přesouval svou tvůrčí aktivitu **od žurnalismu k beletrii**.

V r. **1890** vyšel Wildeův román **Obraz Doriana Graye**, který se stal nejen manifestem Wildeova **estetismu**, ale také literárním výrazem uměleckého směru **dekadence** (která mj. na estetismus navazuje). Dekadence (fr. *décadence = úpadek*) je typickým projevem atmosféry **konce století**. Vyjadřuje **individualizovanou polohu utkvění člověka** mezi dvěma vývojovými tendencemi, které jsou pro něj obě nepřijatelné. Jednak je to starší, utilitaristický racionalismus (blízký realismu) a jednak jde o nastupující sociálně angažovanou modernu. **Dekadentní osobnost** se snaží z tohoto vývoje vystoupit do **vlastního světa** výlučné, aristokratizované individuality a citové zjemnělosti.

Pěstuje **sblížení literatury s hudbou a malířstvím**, odvrací se od vnější popisnosti k sugestivnímu **líčení vnitřních stavů**. V úsilí absolutně vyjádřit estetické pojmy se používají matné symboly, roste obliba lyričnosti, a to i v próze. Od stylově podobné symbolistické, secesní nebo expresionistické literatury se dekadentní texty výrazně odlišují silnou **nostalgii, melancholií, apatií**, neschopností rázné akce. Dekadence tak vyjadřuje **úzkosti** (až deprese) člověka, který nedokáže přijmout vnější všední život, a přitom cítí, že jeho vlastní svět odumírá.

Obraz Doriana Graye byl první kritikou přijat spíše negativně mj. pro potlačení dějové linie a pro nepochybné náznaky homosexuality u hlavních mužských postav.

V rozmezí pouhých **4 let** (1892 – 1895) Wilde napsal **5 divadelních her**, z nichž každá se stala divadelní událostí. Kromě historické hry *Salome* všechny 4 ostatní hry jsou komediemi. Z nich **Bezvýznamná žena** zpracovává poněkud vážnější téma, ale trojice **Vějíř lady Windermereové, Ideální manžel** a především **Jak je důležité mítí Filipa** patří k excelentním ukázkám dobově velmi populární konverzační a situační veselohry, jak ji tehdejší publikum znalo z anglického a francouzského prostředí. Wildeovy komedie, naplněné typickým anglickým humorem, přinášejí vtipně provokativní portrét soudobé anglické společnosti. Jsou založeny na rozverných až bizarních zápletkách, jiskří to v nich lehce napsanými, ale pečlivě promyšlenými dialogy, v nichž postavy za pomoci wildeovských paradoxních aforismů prozrazují o sobě víc, než by chtěly.

Od počátku 90. let bylo zřejmé, že ženatý Wilde pěstuje také **homosexuální intimní vztah** – konkrétně s lordem Alfredem Douglasem (1870 – 1945). Manželství Wildeových se tedy ocitlo v krizi. Když se celá aféra provalila na veřejnost, Wilde byl na 2 roky (1895 – 1897) uvězněn. Constance změnila sobě i synům příjmení a všichni tři odjeli na kontinent. Constance ještě Oscara navštívila ve vězení, ale chlapci svého otce už nikdy nespátřili. Wildeovi se zhroutil celý dosavadní svět i život. O svých pocitech během trestu zostřeného nucenými pracemi napsal proslulou **Baladu o žaláři v Readingu**, tematizující souvislost mezi láskou, utrpením a smrtí.

Po propuštění oba milenci odjeli do Itálie, ale po několika měsících jejich vztah skončil. Vzápětí však zemřela – po operaci pohybového ústrojí – Constance. Wilde pak odjel do Paříže, kde také zemřel (na mozkové bakteriální onemocnění meningitidu). Zůstává ovšem **velkou postavou anglické i světové literatury**. Neutuchající čtenářská obliba Obrazu Doriana Graye nepochybně souvisí s tím, že její dekadentní ladění je blízké nynějším postmoderním náladám, a Wildeovy komedie se s úspěchem hrají dodnes po celém světě.

V r. 2018 byl o posledních letech Wildeova života natočen životopisný film **Šťastný princ** (režie, scénář a hlavní role Rupert Everett).

Některá díla:

Román Obraz Doriana Graye (The Picture of Dorian Gray; 1889 – 1891; řada filmových adaptací, zatím poslední 2009 s názvem *Dorian Gray*: režie Oliver Parker, v titulní roli Ben Barnes; český muzikál 2006, autor Michal Pavlíček, v titulní roli David Kraus);

Divadelní hry – komedie Vějíř lady Windermereové (Lady Windermere's Fan; 1892), **Bezvýznamná žena** (A Woman of No Importance; 1893), **Jak je důležité mítí Filipa** (The Importance of Being Earnest; 1895; česká TV inscenace 1979: hrají Josef Abrhám, Jaromír Hanzlík, Libuše Šafránková, Naďa Konvalinková), **Ideální manžel** (An Ideal Husband; 1895; film 1999: režie Oliver Parker, hrají Cate Blanchettová, Rupert Everett, Julianne Mooreová);

Historická divadelní hra Salome (Salomé; 1893 – 1894; variace na novozákonní příběh o Janu Křtiteli a krásné proradné dívce);

Humoristická novela Strašidlo cantervillské (The Canterville Ghost; 1887);

Básnická skladba Balada o žaláři v Readingu (The Ballad of Reading; 1898);

Soubor pohádek pro dospělé Šťastný princ (The Happy Prince and Other Tales; 1888).

https://en.wikipedia.org/wiki/File:Oscar_Wilde_3.jpg

https://en.wikipedia.org/wiki/Constance_Lloyd